

číslo 2 / červen 2009

ZOO

report

magazín pro přátele Zoo Brno

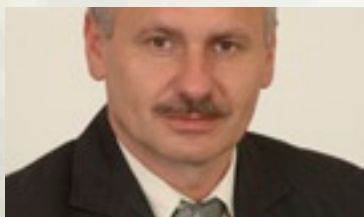
BRNO

odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Příhovor

Ladislav Macek

STRANA 3

Všechny čtyři samice jelenů milu porodily,
objevila se i další mláďata

Lubomír Gala

STRANA 4

Bílé Karpaty – harmonická krajina s rájem motýlů

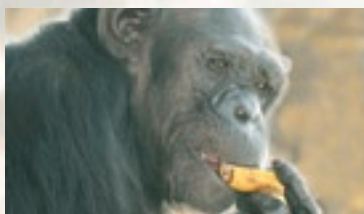
Ondřej Konvička

STRANA 5

Jeden den chovatelkou opic

Simona Blahaňovská

STRANA 6, 7

Den Země apeloval na každého návštěvníka

Jan Kameník

STRANA 8

Horké novinky

(red)

STRANA 9

Vlčí smečka se rozrostla o šest mláďat

Bc. Eduard Stuchlík

STRANA 10

Rodily obě vlčice

Bc. Eduard Stuchlík

STRANA 11

Zooreport

magazín pro přátele Zoo Brno

červen 2009

číslo 2/09, ročník XI

Vydavatel:

Zoologická zahrada města Brno

U Zoologické zahrady 46,

635 00 Brno, Česká republika

tel.: +420 546 432 311

fax: +420 546 210 000

e-mail: zoo@zoobrna.cz

www.zoobrna.cz

Nakladatel:

Peleos, spol. s r. o.

Hybešova 40, 602 00 Brno

Česká republika

tel.: +420 543 128 254

fax: +420 543 211 761

e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:

Zoologická zahrada města Brno

Redakce Zooreport

U Zoologické zahrady 46,

635 00 Brno, Česká republika

tel.: +420 546 432 370

fax: +420 546 210 000

e-mail: stuchlik@zoobrna.cz

Vedoucí redaktor:

Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektori:

RNDr. Bohumil Král, CSc.

Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:

1500 ks v české verzi

500 ks v anglické verzi

Fotografie (pokud autor není uveden):

Eduard Stuchlík

První strana:

Mary stepní

NEPRODEJNÉ

Na prahu rozvoje

Budování vstupní části expozičního souboru Beringie začalo letos na jaře a dále plynule pokračuje v neztenčené intenzitě. Otevření nové expozice je plánováno na začátek druhé poloviny příštího roku. Vstupní část Beringie, kde bude dominantním chovaným druhem medvěd kamčatský, je první projekt realizovaný v Zoo Brno za účasti Evropského rozvojového fondu.

Úspěch při získávání evropských peněz pro zoologickou zahradu chce město Brno zopakovat podáním žádostí o spolufinancování pěti dalších stavebních akcí, které by měly brněnskou zoo posunout hodně dopředu. Investiční prostředky na stavbu tří dalších neméně významných objektů město Brno zařadilo do svého rozpočtu.

Abyste mohla dnešní zoologická zahrada úspěšně plnit všechny svoje funkce, musí disponovat parkovištěm s dostatečnou kapacitou. Podle projektu, který by měla podpořit Evropská unie, takové parkoviště vznikne na pozemku Zoo Brno, který se nachází v katastru městské části Kníničky a s areálem zahrady sousedí. Bude mít plochu 9000 m² a pojme tři sta aut a deset autobusů. Protože muselo být navrženo do míst vzdálených asi půl kilometru od současného vchodu, který již potřebám zoo nevyhovuje, projekt zahrnuje celý nový vstupní areál se službami pro návštěvníky, mořským akváriem, restaurací, administrativní budovou a technickým zázemím s dílnami. Areálem bude procházet stávající silnice druhé třídy, kterou

překlene široká lávka pro pěší. Objekty organických tvarů budou zakomponovány do zeleně a částečně zahlobeny tak, aby nenarušovaly krajinný ráz daný přiléhající zástavbou rodinných domů. Existence vstupního areálu nijak nenaruší kvalitu bydlení v této části města.

Dalšími projekty, které se ucházejí o finanční podporu evropských fondů, jsou pavilon kapustňáků, africká vesnice, Moravská chalupa a rekonstrukce starého vstupu do zoo. Africká vesnice má stát na vyhlídce u výběhu Safari, kterému vévodí žirafy. Samotný výběh obohatí nová vodní plocha s lemuřím ostrovem a kolonií plameňáků. Všechny objekty ve vesnici budou mít kruhový půdorys, ale rozličnou konstrukci, velikost a funkci. Najdeme v nich například stáje pro domácí zvířata, výstavku etnografických artefaktů, průchozí voliér papoušků a učebnu. Expozice Moravská chalupa, projektovaná do míst dnešního sadu, který je součástí zoo, návštěvníkům ukáže provoz na selském dvoře, který byl v 19. století postaven v obci Koclířov na Svitavsku. Je navržena jako pokud možno co nejpřesnější replika dvou usedlostí (v jedné z nich je hospoda), které doplňují hospodářské budovy, stáje, seník, drobné objekty a zahrada. V expozici najdou domov dnes již mizející, stará plemena hospodářských zvířat. I po výstavbě nového vstupu do zoo v Kníničkách zůstane ten stávající zachován. Využívat jej budou především návštěvníci přicházející pěšky od zastávky tramvaje. Protože tradiční vstup slouží už od roku 1961, jistě si zaslouží důkladnou rekonstrukci.

Ke zmíněným třem projektům, pro něž již město uvolnilo peníze ze svého rozpočtu, patří první etapa rekonstrukce pavilonu opic pro šimpanze,

Ladislav Macek

dále expozice orlů bělohlahvých, skunků a ursonů, které doplní areál vlků postavený v roce 2004, a výběh klokanů – ten se v prostoru pod pavilonek exotických ptáků stane zárodkem budoucí expozice Austrálie.

Snahou stávajícího vedení města Brna je změnit evidentní dlouhodobou zanedbanost technického stavu brněnské zoo. Výrazem této snahy je množství jak připravovaných, tak již v nedávné době realizovaných investičních projektů. Brněnská zoo by si měla vytvořit významnou pozici mezi zooparky České republiky, se silnou ekonomickou soběstačností, která jí umožní beze zbytku plnit všechny její funkce. Zřejmě nejvýznamnější je mezi nimi nabídka kvalitních a atraktivních expozic, doprovázená vysokou návštěvností. Věřím, že většinu našich předsevzetí a plánů se podaří uskutečnit a že brněnská zoo, která se nalézá na prahu plnohodnotného rozvoje, se brzy dostane do povědomí veřejnosti jako jedno z nejpřitažlivějších míst ve městě.

Ladislav Macek,
náměstek primátora města Brna

Ladislav Macek

se narodil v roce 1961 v Brně, žije v Kohoutovicích. Vystudoval střední průmyslovou školu, střední pedagogickou školu a bakalářský obor ekonomika.

Po ukončení středoškolských studií pracoval několik let ve společnosti zabývající se údržbou komunikací v Brně jako dispečer, vedoucí střediska čištění, později ředitel a jednatel firem se zaměřením na komunální služby a správu bytů.

V roce 1998 vstoupil do profesionální politiky, když se stal zastupitelem městské části Brno-Kohoutovice. V letech 2001–2006 byl místostarostou Kohoutovic, v této funkci měl na starost majetkovou oblast a správu bytových domů. Po komunálních volbách v říjnu 2006 se stal členem Zastupitelstva a Rady města Brna a byl zvolen náměstkem primátora pro oblast technickou.

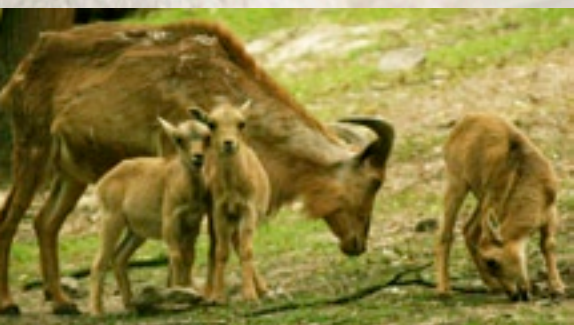
Je ženatý, má dvě dcery a dvě vnoučata. Mezi jeho zájmy patří cyklistika a country.

Bizoni

Všechny čtyři samice jelenů milu porodily, objevila se i další mláďata

Všechny čtyři samice z brněnské skupiny jelenů milu přivedly letos na svět mláďata. První z nich se narodilo 24. března, druhé hned příští den. Po měsíci, přesně 20. dubna, se objevilo třetí a za další měsíc, 21. května, se stala mat-

Paovce hřivnaté

Jeleni milu

Velbloudi dvouhrbí

kou i čtyřletá laň pocházející ze Zoo Chomutov, která na rozdíl od ostatních rodila poprvé. Její stejně stará družka, původem rovněž z Chomutova, měla mládě už loni, další dvě samice, narozené v roce 2001 v estonské Zoo Tallinn, jsou už zkušenými matkami, které již v Zoo Brno odchovaly celkem sedm mláďat. Otcem všech přírůstků – tří samečků a jedné samičky – je jedenáctiletý samec, narozený v Zoo Ostrava.

V revíru Parohatá, kde chováme i jeleny milu, se už ovšem letos rozmnožilo více druhů: kozorožci sibiřští měli dvě a paovce hřivnaté čtyři mláďata. Připomeňme však i sousední revír Safari, kde se – stejně jako ve většině předcházejících let – objevila mláďata velbloudů dvouhrbých a bizonů. Velbloudice Sulika porodila 13. dubna samečka Kamila a ve stádu bizonů, které se skládá z pěti krav a jednoho býka, je od letošního jara o dvě zvířata víc: jedna ze

samic porodila mládě 12. března a další přispěla potomkem 11. května. Oba malí bizoni jsou samečci. Loni jsme sice u bizonů žádný přírůstek nezaznamenali, v předcházejícím období se ale bizoni rozmnožovali pravidelně. Náš chov bizonů má dlouhou tradici, sahající až do 60. let minulého století.

Revír Parohatá má nyní na starosti pekaři bělobradé, kozorožce sibiřské, lamy krotké, lamy guanako, ovce domácí Jákobovy, losy evropské, soby polární, takiny indické, jeleny sibiřské, jeleny milu, paovce hřivnaté a dželady. Safari pečuje o žirafy sífované, pakoně modré, pštrosy dvouprsté, zebry Chapmanovy, zebry Grévyho, velbloudy dvouhrbé, koně Převalského, kiangy východní, bizony, jaky domácí, klokany Bennetty a kasuáry přílbové.

Lubomír Gala,
revírník na Parohatě

Kozorožec sibiřský

Foto Jiří Němec

Pohled na Žitkovský vrch z Vápenic

Bílé Karpaty – harmonická krajina s rájem motýlů

Chráněnou krajinnou oblast (CHKO) Bílé Karpaty tvoří území podél hranic se Slovenskem, zhruba vymezené dvěma městy: na severu Valašskými Klobouky a na jihu Strážnicí na Moravě. Nadmořská výška CHKO se pohybuje v rozmezí 175–970 m. Tento kout naší vlasti člověk po staletí kultivoval, a přesto – nebo spíš právě proto – se tam dochovaly mimořádně cenné přírodní hodnoty; na mnoha místech lze dokonce hovořit o harmonické krajině.

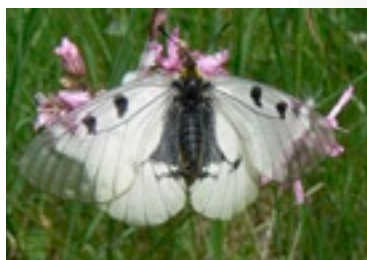

Foto Ondřej Konvička

Jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*)

Výsledkem rozsáhlých odlesnění, která tu v minulosti probíhala, jsou tisíce hektarů jedinečných květnatých luk se solitérními dřevinami, určujících dnešní krajinný ráz Bílých Karpat. Střední část CHKO, širší okolí Starého Hrozenkova, nazýváme Moravské Kopenice. Ty se vyznačují roztroušenou zástavbou, střídáním zalesněných a bezlesých ploch s mozaikou políček, sušších míst a mokřadů. Jejich současný vzhled vznikl teprve velmi pozdní valašskou kolonizací v 17.–18. století. Rozmanité způsoby hospodaření, různorodý historický vývoj

a odlehlost od průmyslových středisek umožnily zachovat neobvykle vysokou biodiverzitu na mnoha typech stanovišť. Bělokarpatské louky vynikají bohatostí hmyzích a rostlinných společenstev s vysokým zastoupením kriticky ohrožených druhů. Neméně cenné jsou rozsáhlé lesní komplexy v centrální a severní části pohoří, s typickou karpatskou faunou i flórou.

Bílé Karpaty jsou jedním ze tří území České republiky s výskytem užovky stromové (*Zamenis longissimus*). Druh je v oblasti vázán především na lidské stavby (kůlny, stodoly, seníky) a byl zjištěn na celém území CHKO, kromě jejího nejjihnějšího cípu. V severní části se pravidelně objevuje medvěd, nepravidelně vlk a rys. Z drobných savců je významný rejsek horský (*Sorex alpinus*), který se vyskytuje zejména kolem lesních potůčků. V pralesovitých horských bučinách žijí bohaté populace mloka skvrnitého (*Salamandra salamandra*), ze vzácnějších druhů ptáků pak lze spatřit strakapouda bělohřbetého (*Dendrocopos leucotos*) či čápa černého (*Ciconia nigra*).

Pralesovité bučiny jsou velmi významné z hlediska výskytu saproxylických (vázaných na tlející dřevo) bezobratlých. Z těch nejohroženějších jmenujme tesařku alpského (*Rosalia alpina*). Teplomilné doubravy a solitérní stromy v jižní části oblasti hostí také své typické zástupce saproxylického hmyzu, velmi vzácně se tam vyskytuje kravec uherský (*Anthaxia hungarica*) či tesařík obrovský (*Cerambyx cerdo*). Zcela specifické jsou extenzivní pastviny v severní části CHKO, která již zasahuje na jižní Valašsko. Na výslunných místech se tam velmi vzácně vyskytuje např. modrásek černoskvrnný

(*Maculinea arion*), svým vývojem vázaný na mateřídoušku (*Thymus spp.*), či saranče vrzavá (*Psophus stridulus*), typická červeným zbarvením křídel a chrastivým zvukem, který vydávají samci za letu. Obrovská druhová diverzita rostlin umožnila vznik i velmi bohatého společenstva fytofágních bezobratlých. Díky tomu se Bílé Karpaty staly Mekkou lepidopterologů (odborníků zkoumajících motýly). Z typických zástupců denních motýlů jmenujme např. perleťovce dvouřadého (*Brenthis hecate*) nebo hnědásku černýšového (*Melitaea aurelia*). Také společenstva brouků, ploštic, křísů a dalších skupin jsou zde velmi bohatá a jedinečná.

Pro udržení vysoké diverzity lučních ekosystémů je třeba plochy citlivě a postupně (mozaikovitě) kosit tak, aby docházelo k co nejnižší mortalitě hmyzu a byl vždy zajištěn prostor pro zdárný vývoj dalších generací.

RNDr. Ondřej Konvička,
zoolog Správy CHKO Bílé Karpaty

Foto Ondřej Konvička

Užovka hladká

Dadyna

Pegyna

Jeden den chovatelkou opic

Je něco před osmou, stoupám kopcem Mniší hory, na jejíchž stránkách se rozkládá brněnská zoologická zahrada. Je to již 15 let, co jsem tady začala pracovat jako chovatelka šelem.

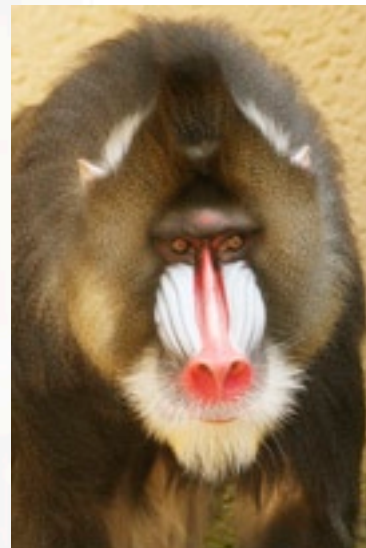
Pavián anubi

Dnes na mě vyšla služba u opic. Kolegyně onemocněla, tak ji musím zaskočit a postarat se o její oblíbené opičáčky.

Při ranní kontrole procházím obě budovy, ve kterých naše opice bydlí, prohlížím si všechny ty obličejčky, zda jim něco nechybí, či snad nepřebývá. Lemuři s očima jako smaragdové knoflíky sledují vetřelce, jako by říkali: „Cože ta baba cizí sem leze? A kde máme naši Marjánku!“ Zkouším jim zanotovat písničku z filmu Madagaskar... No nic, jsou v pořádku. Přejdou k paviánům. Počítám je, nikdo nechybí, všichni jsou zdraví. Hovínka mají rozetřená po podlaze, chlubí se tím jako vizitkou s oznámením, co všechno budu dnes u nich uklízet...

Na druhém opičinci mě vítají šimpanzi, velmi nebezpečná zvířata s pořádně ostrými zuby a ohromnou silou. Bouchají poklopem od tunelu mezi výběhem a ubikací a hlavou se jim honí: „Bude sranda, dnes je tu jiný chovatel, musíme ho pořádně pozlobit!“ Přemyslím, jak je dostanu do vnitřní ubikace, abych mohla uklidit venkovní výběh. Pak je budu muset naopak vylákat ven a uklidit uvnitř. Mrknou se zatím do dalších expozic tohoto pavilonu: na makaka chocholatého a na mandrily Žofku a Matese. Žofie cení zuby do opičího úsměvu, zajímá se, zda nemám něco dobrého. Jdu blíž, rychle jí pohladím ruku, a v mžiku zase odstoupím. Mates, mírně pohoršen, ukáže tesáky dlouhé aspoň tři centimetry. „Brr, jako lev, ty kluku ušatá!“

Pověstnou třešničku na dortu připomíná návrat k šimpanzům: musím je napojit čajíčkem z umělého mléka. Hrozím se, co si ti chytrolíni zase vymyslí. Představím je: samec Fábek, samice Nymba, Peggy a Dadyna, šefka a nejstarší

Mandríl ryholící

babička. „Tak pojd'te, pití je tady, Peggy, Dady, Fábek, Nymbo!“ Přes mříže jim nakláním láhev s čajem. Postupně všem, tak jak zaujmají svá stálá místa a čekají, až na ně přijde řada. „Tak pěkně bumbejte, máte to s medem.“ Pijí a za tvářemi si nechávají zásobu. Už dorážejí třetí litrovou láhev a vtom mi Peggy přímo do obličej vyprskne vše, co si v tlamě nashromáždila. Odskočím, ale pozdě – přímý zásah. „Ty vopico jedna ušatá!“ Šimpanzi spustí povyk, mlátí vším možným, divoce poskakují a vznášejí se vzduchem jak v džungli, mají radost, že mě dostali. Já mám mokrou obličej, vlasy spleené medovým čajem. „Pašáci, 1:0 pro vás, dostali jste mě.“ První krmění obsahuje speciální granule, které házím do výběhů, opice je sbírají a papkají. Šimpanzi je berou do dlaní – snad to po mně nebudou házet? Nebudou, zjistili, že je to k žrádlu.

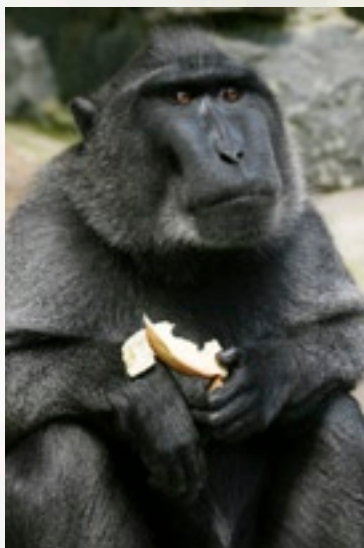
Vracím se na první opičinec k lemurům, kterým předkládám speciální těsto. Paviáni dostávají granule – rovněž ven, do výběhu. Potom tam všechny zavřu a můžu uklidit vnitřní prostory. Vyšplíchám je horkou vodou, umyjí jarem a doplním čerstvou vodou. Když je vše hotovo, opice se nahnou dovnitř, zvědavé, cože se tam dělo, a já je zase zavřu a uklidím venku. Pak připravuji do kyblíků a na misky samé dobroty – ovoce a zeleninu.

A znovu zpět – uklízet k šimpanzům. Jenže tři jsou uvnitř a jeden venku. „Nymbo, pojd'

Lemur vari

dovnitř na piškotek.“ Fáben okamžitě natahuje dlouhou černou končetinu. „Nedám, až tady budete všichni. Pak vám uklidím lóže.“ Nejdou. „Tak jste bez piškotů.“ Odcházím, což vyvolá vlnu nevole. Do všech stran lítají exkrementy a podestýlka, šimpanzi bouchají do sedaček, samice velmi hlasitě ječí. „Bobánci, 1:1, jdu k mandrilům, zatím si rozmyslete, kde chcete být.“ Mám smůlu, řádí dál. Tak tedy uklidím u ostatních, ti jsou klidní. Všude je už čisto, jen u šimpanzů ne, k nim se pořád nemůžu dostat. „Tak co, vy raubříři?“ Zírají, naježení a rozčilení. Najednou jsou všichni uvnitř. „Táák, hodný opičky, pojďte si pro piškotek, 2:1 pro mě.“ Uklidím výběh a nachystám v něm rýžový nákyp do několika kupek, aby se k nim dostaly i samice. Samec jim totiž občas žrádlo sebere. Když šimpanze vypustím, Fáben se ihned zmocní dvou kupek rýže a nacpe si je do huby. Schová se do kouta, kniká blahem a žere. To vše při stálém povyku a řvaní celé tlupy. Holky posbírají ostatní kupky – dostalo se na všechny. Nenasytaná Pegyna se hrne se svou dávkou nákypu k Fábenovi, to jako jestli jí náhodou nechce trochu přidat, ten jí ale rukou zapřenou o její čelo tlačí pryč. Zamknu výběh a zůstávám v ubikaci. Dady otevře poklop tunelu a přes mřížku sleduje, jestli uklidím dobře. Pak ještě zkouší zámek, zda jsem ho dobře zamkla. Po úklidu nachystám všem opicím kyblíky s ovocem a zeleninou pro hlavní krmení.

Makak chocholatý

Úderem jedenácté hodiny rozdávám hlavní krmení. Všichni žerou, vybírají si to nejlepší – banány. Šimpanzi dostávají jen pomeranče, jejich hlavní krmení nastává odpoledne ve tři hodiny. Pro pomeranče si teď přišli všichni, chválím je: „Hodný opičky, táák jsou hodný.“ Vtom Peggy po mně plivne – zdá se, že má strach o svého chlupatého Fáben. Naštěstí se netrefila. „Pegy, neboj, jsem na modrooky blondáky.“ Asi to pochopila.

Poklidím náradí, hadice, kyblíky a jdu se taky najíst. Odpoledne se vydám na větvičky stromů do sadu. Opice je mají rády, v přírodě je to jedna z jejich hlavních složek potravy. V Brně dostávají větve jabloní, švestek, buků, dubů, vrb a také různé nejedovaté byliny. Když přináším olistěné haluze, všichni už vyhlízejí a natahují končetiny. Rozdám všem. Okusují je a přitom mlaskají – je to holt dobrota. Následuje další krmení šimpanzů. Házím jim banány, bravurně je chytají a hned konzumují. Fáben se snaží okrást Nymbu – neuspěl, banán si uhlídala a pozřela celý i se slupkou. Znovu je napájím. Teď už Peggy neplivá, otáčí se zády. Od kolegyně vím, že chce pohladit, podrbat na zádech. Uzavíráme příměří. Blíží se hlavní krmení šimpanzů. Dadyňa má v hlavě hodinky a už klepe zámek o dveře: „Máme hlad, davaj!“ Přicházím s kyblíky a sypu do krmítek. Zase vřeští jak pomnutí, berou si ovoce a zeleninu, hledají si optimální místečko, a pak spokojeně žerou. „To je dost, snad si nebu-

Fáben

Nymba

dete kolegyni stěžovat!“ Ještě jim dávám napít, už jsou zcela klidní. Zkontroluji ostatní opice, doplním vodu a loučím se: „Pá, opičáci, vracím se ke svým tygrům, zítra tady máte Marijánku!“

Simona Blahoňovská,
chovatelka šelem

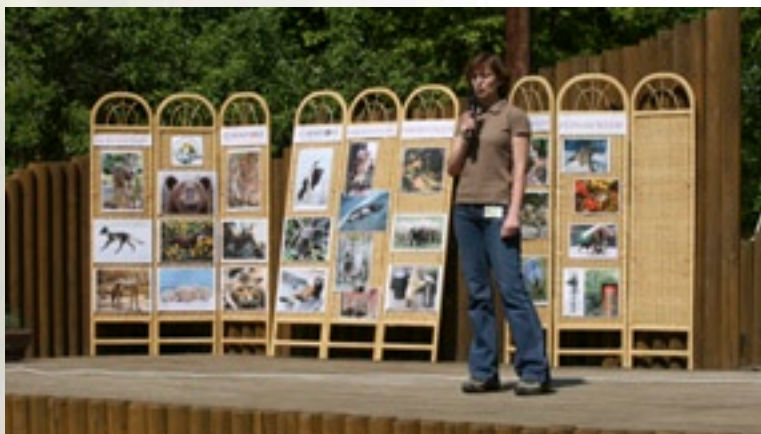
Hra na na třídění odpadu

Prodej suvenýrů ke kampani na záchranu šelem

Den Země apeloval na každého návštěvníka

Mezinárodní Den Země jsme letos v naší zoo připomněli v sobotu 24. dubna. Osłavy začaly nedlouho po poledni, kdy na pódium u Velblouda vstoupila pracovnice úseku propagace a vzdělávání Mgr. Eva Měráková, aby představila kampaň na záchranu evropských šelem, vyhlášenou Evropskou asociací zoo a akvárií. Poté promluvil náměstek primátora Brna Martin Ander. Upozornil, že oslava v zoo je součástí vícedenní akce Brněnské dny pro Zemi, rovněž zdůraznil význam šelem a dále také vyzvedl aktuální trendy související s udržitelným rozvojem – hovořil například o třídění odpadu a zateplování domů.

Seznámení s kampaní na záchranu evropských šelem

Pak už se na několika místech zoo rozběhl program spojený s různými tématy ochrany přírody, hravou formou zaměřený především na děti. Ty si mohly zahrát hru na třídění odpadu, nechat si na obličej namalovat masku šelmy, křídou pomalovat chodník zvířecími výjevy. Pro nejmenší jsme připravili soutěž v hodu na cíl. Prodejní stánek nabízel trička a suvenýry s motivy šelem (výtěžek z prodeje šel na konto kampaně), u dětské zoo byla k vidění sbírka přírodnin či ukázka práce s koňmi a na prostranství před teráriem proběhla názorná prezentace odpadového hospodářství firmy SAKO, na níž se podílel i popelářský vůz s osádkou. Před vchodem do zoo od rána návštěvníci odevzdávali do kontejneru společnosti Elektrowin vysloužilé elektrospotřebiče, které tak likvidovali způsobem šetrným k přírodě. Od Elektrowinu za to obdrželi dárek – volnou vstupenku do zoo.

Kromě víceméně zábavné formy osvěty, k níž patřila i tradiční soutěžní stezka, zaměřená tentokrát na evropské šelmy, jsme nabízeli i věcný zdroj informací. U stánku zřízeného magistrátem se lidé dozvěděli o dotacích na stavbu úsporných domů, ekologické vytápění a zateplení bytů. Vstupy s informacemi o kampani na záchranu šelem se několikrát opakovaly. Návštěvníci se mj. dozvěděli o hledání způsobů soužití člověka a šelem, které z většiny míst původního výskytu již vymizely, avšak pro zachování biodiverzity a zdravých ekosystémů jsou nepostradatelné. Texty na

čtyřech panelech vysvětlovaly metodu ekologické stopy, která mimo jiné a zjednodušeně vyjadřuje, jak velká plocha ještě unese tlak fungující ekonomiky. Pomocí této metody lze odhadnout, jak dalece zatěžují životní prostředí buď různé technologie, nebo – svým životním stylem – různí jedinci. Například ekologická stopa hydroponicky pěstovaných rajčat je dvacetkrát větší než ekologická stopa rajčat z polní kultury. Až desetkrát vyšší výnosy skleníkových rajčat se tak dostávají do zcela jiného světla.

Den Země vznikl v roce 1970 ve Spojených státech. Miliony Američanů, převážně studentů, tehdy vyšly do ulic, aby si vynutily tvorbu zákonů, které mimo jiného odstraní smog a vyčistí řeky. Demonstranti požadovali nižší energetickou náročnost výroby i spotřeby, hledání obnovitelných zdrojů energie, recyklaci odpadů, zákaz používání chemikálií ničících ozonovou vrstvu atmosféry. Hnutí mělo podporu politiků, dosáhlo několika prospěšných legislativních změn a začalo se šířit do dalších zemí. K americké tradici se v roce 1990 připojila také naše republika, od poloviny devadesátých let slaví Den Země i Zoo Brno.

Pořadem ke Dni Země jsme chtěli návštěvníky vyburcovat k nějaké, byť sebemenší akci ve prospěch naší planety. K ochraně přírody může totiž přispět každý člověk už v okamžiku, kdy se rozhodne pro ekologicky šetrný způsob života.

Jan Kameník

Pekariové bělobradi ▲ ▶

Pekariové bělobradi přicestovali z Německa

Ze Zoo Berlín k nám 22. dubna přicestovala osmičlenná skupina pekariů bělobradých (*Tayassu pecari*). Dva samci, čtyři samice a dvě mláďata osídlili nový výběh u dolní části páteřní komunikace, v sousedství právě dokončované expozice surikat. Pekariové jsou nepřezvykaví sudokopytníci ze samostatné čeledi pekariovitých, příbuzné čeledi prasatovitých. Tři druhy pekariů žijí ve Střední a Jižní Americe. Brazílský zoolog nizozemského původu Marc van Roosmalen v roce 2007 popsal čtvrtý, dosud neznámý druh, který objevil v Amazonii. (red)

Dvojička Bill a Tom na druhém místě v soutěži Bílý slon

Občanské sdružení Česká zoo udělovalo letos českým a slovenským zoologickým zahradám už popatnácté ceny Bílý slon za nejlepší expozici roku či za nejlepší odchovok roku. Jednu z těchto cen převzali zástupci naší zahrady 29. dubna 2009 na zámku v pražské Troji. Za přirozený odchov dvojčat ledních medvědů, populárního Billa a Toma, získala Zoo Brno druhé místo v kategorii Savci. Naše medvědy předběhl odchov krysy obláčkové v Zoo Praha.

Krysa obláčková (*Phloeomys pallidus*) je největším příslušníkem čeledi myšovitých, vážit může až 2 kg. Žije v korunách stromů a velkých keřů na severu filipínského ostrova Luzon a mimo svou domovinu se v současnosti rozmnožuje jen v Zoo Praha a v newyorské Zoo Bronx. (red)

První tapír

Samice tapíra jihoamerického (*Tapirus terrestris*), které říkáme Neny, porodila 14. června mládě. Matka s potomkem zůstávali zprvu jen ve vnitřní ubikaci, odkud vycházeli jen na odstavný dvorek. Ve venkovním výběhu se oba poprvé a na krátkou dobu objevili už 30. června, za příznivého počasí se pak jejich vycházky opakovaly. Samec byl od nich stále oddělen. Čtyřletá Neny pochází z lotyšské Zoo Riga a tvoří chovný pár s pětiletým Klarnetem, narozeným v polské Zoo Gdaňsk. Malá samička je jejich prvním mládětem a současně také prvním tapírem narozeným v Zoo Brno. (red)

Narodily se tři mary

V novém výběhu, který se nachází u dolní otáčky vláčku, se 1. června narodila tři mláďata mar stepních (*Dolichotis patagonum*). Naši skupinu tak nyní tvoří devět jedinců. Tito hlodavci z čeledi morčatovitých žijí v pampách střední a jižní Argentiny, kde jejich počty stále klesají, neboť mary podléhají konkurenčnímu tlaku zajíců polních, kteří byli v Argentině vysazeni. Velikostí i tvarem těla se mary zajícům velmi podobají. (red)

Mary stepní

Tapířice Neny s mládětem

Hlava mláděte tapíra jihoamerického

Šest štěňat vlků arktických

Vlčí smečka se rozrostla o šest mláďat

Mezi dospělými či dospívajícími vlky arktickými (*Canis lupus arctos* Pocock, 1935) mohou návštěvníci Zoo Brno v současné době zahlédnout i šest štěňat, která přišla na svět 28. dubna 2009. Jejich příchod je – po objevení dvou vlačat, narozených v minulém roce – dalším, ještě výraznějším úspěchem chovu tohoto poddruhu.

Letos narozeným samičkám říkáme Blackie, Gira a Elsa, samečkům Gerald, Sam a Emppu. Vlačata dostala jména na křtu, při němž mladé šelmy v náručí chovatelů přilákaly 30. června ve 14.30 hod. do indiánského srubu mnohé návštěvníky, pozvané hosty i novináře.

Návrhy jmen, vzešlé ze soutěžní ankety, dorazily do zoo v desítkách e-mailů. Odesílateli byly většinou celé rodiny, ale našel se mezi nimi i kolektiv klientů Domu s pečovatelskou službou na Vondrákově ulici v Brně-Bystrci. Soutěžící zaslali vždy nejméně jedno ženské a jedno mužské jméno, protože pohlaví mláďat nebylo do poslední chvíle známo. Až těsně před křtem chovatelé vlačata odchytili, aby je veterinář vakcinoval a opatřil identifikačním čipem. Přitom zjistil, že v letošním vrhu jsou tři samičky a tři samečci.

Vlačata pokřtil primátor města Brna Roman Onderka při slavnostním aktu plném napětí a očekávání. Ze čtyřiaosmdesáti návrhů vylosoval šest vítězných. Vybíral přitom ze dvou ko-

šíků: v jednom byly lístečky s mužskými jmény, v druhém s ženskými, vylosované jméno vždy nahlas přečetlo jedno z dětí, kterých se v zoo o prvním prázdninovém dni sešlo poněkud více než obvykle – kdo předložil vysvědčení se samými jedničkami, měl volný vstup. Los rozhodoval i o dvou mláďatech z loňského vrhu, dosud nepokřtěných. Samička dostala jméno Rea, sameček Charlie. Autory vylosovaných jmen zoo odměnila a všichni, kteří se ankety účastnili, obdrželi pozvánku na křest.

Vlk obecný (*Canis lupus* Linnaeus, 1758) osídloval velkou část Eurasie a Severní Ameriky, kde vytvořil velký počet poddruhů. Odborníci jich rozeznávají více než třicet. Lidé však vlky na mnoha místech vyhubili. Vlci arktičtí žijí v tundře na kanadských ostrovech a na severu Grónska a Aljašky. Jejich areál se na jižní

hranici dotýká areálů jiných poddruhů, např. vlka polárního (*C. l. tundrorum* Miller, 1912), vlka kanadského (*C. l. occidentalis* Richardson, 1829), vlka aljažského (*C. l. pambasileus* Eliot, 1905) či vlka Hudsonova (*C. l. hudsonicus* Goldman, 1941).

Zoo Brno v minulosti chovala vlky euroasijské (*Canis lupus lupus* Linnaeus, 1758) a v letech 1981 až 2007 vlky kanadské. Kanadští vlci odchovali celkem šestnáct mláďat, poslední se narodilo roku 1997. V pozdějším období se však nedařilo sestavit plodný pár. Vlci dostali v roce 2004 k dispozici nový rozlehlý výběh s plochou 3 500 m², o jehož kvalitách svědčí titul Expozice roku, udělený občanským sdružením Česká zoo, ale mláďata stále nepřicházela...

Zahrada se proto rozhodla pro změnu poddruhu, která začala 16. listopadu 2006 dovozem dvou arktických vlačic z francouzské Zoo Amnéville. K nim pak 21. prosince 2007 přibyl vlk ze Zoo Sóstó v maďarském městě Nyíregyháza. Samec Atila si krátce nato vybral samici Alex za družku a napáčil ji. Přesné datum narození dvou mláďat neznáme, protože Alex rodila v podzemním doupěti, které přibližně měsíční vlačata poprvé opustila na krátkou procházku 7. června 2008.

Brněnská skupina vlků arktických je nyní jedenáctičlenná. Tvoří ji tři pětiletí vlci (samec Atila a samice Alex a Clair), dvě odrůstající, přibližně rok stará mláďata (sameček Charlie a samička Rea) a šest letos narozených štěňat. Podrobnosti o letošním odchovu vlků přinášíme na následující straně.

Bc. Eduard Stuchlík

Primátor Brna Roman Onderka (druhý zprava) losuje jména vlačat

Foto: Milan Krž

Rodily obě vlčice

Příchod vlčat probíhal letos zcela jinak než loni. Tehdy samice rodila v doupěti, které si vlci sami vyhrabali, pohrdla jak uměle zbudovaným úkrytem pod skalním převisem, tak boudičkou na padoku. Letos nastala anomálie: rodily obě samice.

Obě si také pro porod mláďat vybraly boudičky umístěné na padocích (na vlčí výběh navazují dva propojené padoky s boudičkami). Nejdříve rodila Alex, dominantní alfa samice, která 25. dubna přivedla na svět pět mláďat. Dva dny poté jsme v druhé boudičce, od první vzdálené jen několik metrů, objevili podřízenou beta samici Clair se šesti mláďaty.

Jak je z biologie vlků známo, ve smečce se rozmnožuje převážně pouze dominantní pár (vůdčí samec a tzv. alfa samice). Mláďata hlídají a zásobují krmivem, většinou ve formě vývržků, i ostatní vlci. Zabřezne-li i jiná samice, v naprosté většině případů mláďata neodchová. I když ze zoologických zahrad jsou známy výjimečné případy, kdy smečka odchovala potomstvo i dvou či tří samic, v Zoo Brno jsme zaznamenali průběh odpovídající poměrům v přírodě. Jeho zvláštností bylo, že při něm dominantní samice musela na určitou dobu předat své postavení doposud podřízené samici.

Dva dny následující po 27. dubnu se na padocích nacházelo jedenáct vlčat – obě boudičky byly obsazeny mláďaty s matkami. Dvěře, které spojovaly padoky s výběhem, zůstávaly otevřené. Když však 30. dubna ráno chovatel zjistil, že dveře jsou zavřené, bylo jasné, že se stalo něco neobvyklého. Je možné, že se při

Vlčice s mláďaty měsíc po jejich narození

rvačce vlčic dveře poněkud vychýlily a pružné lanko dálkového uzavíracího mechanismu je zavřelo. Shodou okolností zůstala alfa samice ve výběhu, oddělená od svých mláďat. V boudičce na padoku jsme kromě beta samice se šesti mláďaty objevili i roční samičku z loňského vrhu. Druhá boudička byla prázdná, v jejím okolí jsme našli zbytky těl tří mláďat. Dvě mláďata zmizela beze stopy. Při ztrátě potomků přišla alfa samice i o své dominantní postavení, které tak převzala druhá samice. Vztahy ve smečce se rychle ustálily, o mláďata pečovali – vedle jejich matky, která je kojila – i ostatní vlci. Tato situace trvala zhruba dva týdny, pak se vše vrátilo do starých kolejí: Alex začala Clair opět utiskovat a znovu si vydobyla druhé nejvýznamnější místo v hierarchii skupiny, hned po vůdčím samci. Začátkem června se už

Vlčice s dvouměsíčním mláďetem

vlčata vydávala na trochu delší procházky po výběhu a při troše trpělivosti je návštěvníci mohli zahlédnout. Nejčastěji se objevovala v nejvyšším místě expozice, na pahorku umístěném jen několik metrů od návštěvní trasy, nebo doprovázela rodiče chodící pít k jezírku u horní vyhlídkové plošiny.

Skutečnost, že letos rodily obě dospělé vlčice, otvírá prostor k úvahám. Zatím není zcela vyloučeno, že otcem mláďat podřízené samice je samec z loňského vrhu. Vlci sice pohlavně dospívají ve dvou až třech letech věku, ale v zajetí se může proces dospívání urychlit. Jsou známy případy pohlavní zralosti u desetiměsíčních samců. Genetické ověření paternity, o němž bude zoo usilovat, může záhadu rozluštit.

Bc. Eduard Stuchlík

Tři mláďata vlků arktických

Zoologická zahrada města Brna
zve všechny své příznivce na tradiční

SETKÁNÍ ADOPTIVNÍCH RODIČŮ A SPONZORŮ

které se uskuteční v sobotu 29. 8. 2009

Bohatý kulturní program začíná ve 14 hod. na pódiu U Velblouda